

Szanowni Państwo,

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim oddaje w Państwa ręce ten przewodnik, który dedykowany jest seniorom chcącym poznać naszą „małą Ojczyznę”. Został on wydany w ramach projektu „Opolskie dla seniora” realizowanego przez nas w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020. Prezentujemy w nim wybrane miejscowości i ich atrakcję, bogactwo zabytków architektury i techniki, miejsca bezcenne dla duchowości mieszkańców tego regionu czy niezwykle walory przyrodniczo-krajobrazowe. Zdajemy sobie sprawę, że prezentujemy tylko niewielki wycinek wspaniałości, jakimi raczy Nas ten region, ale niestety format tego przewodnika ma swoje ograniczenia.

Jako część historycznego Górnego Śląska, region nasz czerpie od stuleci swoją wyjątkowość z położenia na styku różnych kultur, języków i wpływów, które mieszają się tutaj w architekturze, kulturze, zwyczajach, kuchni czy mowie mieszkańców. Również społeczność Niemców w tym regionie jest ważnym i wzbogacającym go elementem. Realizowane przez nas przedsięwzięcia w obszarze kultury, edukacji, spraw społecznych, gospodarki, polityki komunalnej najlepiej świadczą o roli, jaką pełniemy w Opolskim. Niezwykle ważnym zaś aspektem naszej działalności społecznej jest działalność na rzecz osób starszych, którą z powodzeniem realizujemy od kilku lat, a której efektem jest m.in. oddany właśnie w Państwa ręce przewodnik. Mam nadzieję, że dostarczy on Państwu wielu miłych wrażeń i zachęci do jeszcze lepszego poznania Opolskiego – naszej wspólnej „małej Ojczyzny”.

Norbert Rasch

Przewodniczący TSKN na Śląsku Opolski

*Sehr geehrte
Damen und Herren,*

Die Sozial-Kulturelle Gesellschaft der Deutschen im Oppelner Schlesien übergibt in Ihre Hände diesen Reiseführer, der den Senioren gewidmet ist, die unsere

„kleine Heimat“ kennenlernen wollen. Er wurde im Rahmen des Projektes „Woiwodschaft Oppeln für Senioren“, das im Rahmen eines Regierungsprogramms zugunsten der Sozialen Aktivität von älteren Menschen in den Jahren 2014–2020 realisiert wird, herausgegeben. Wir präsentieren in diesem Reiseführer ausgewählte Ortschaften und deren Attraktionen, Reichtümer von Denkmälern der Architektur und Technik, Ortschaften von unschätzbarem Wert für die geistige Sphäre von Bewohnern dieser Region oder die einzigartigen Natur- und Landschaftswerte. Wir sind uns bewusst, dass wir nur einen kleinen Teil aller Herrlichkeiten, mit denen uns unsere Region beschenkt, präsentieren, aber das Format dieses Reiseführers hat leider seine Beschränkungen.

Als Teil des historischen Oberschlesiens zieht unsere Region seit Jahrhunderten ihre Außergewöhnlichkeit aus der Kreuzung von verschiedenen Kulturen, Sprachen und Einflüssen, welche sich hier in der Architektur, Kultur, Küche oder Sprache von den Bewohnern vermischen. Auch die Gemeinschaft von Deutschen in dieser Region ist ein wichtiges und bereichertes Element. Die von uns realisierten Projekte in der Kultur, Edukation, sozialen Sachen, Landwirtschaft und der Kommunalpolitik, weisen darauf hin, was für eine große Rolle wir in der Woiwodschaft Oppeln spielen. Ein wichtiger Aspekt unseres sozialen Unternehmens, ist die soziale Aktivität zugunsten der älteren Menschen, die wir seit mehreren Jahren erfolgreich realisieren und als Beweis dafür gilt u. a. dieser Reiseführer. Ich hoffe, dass er Ihnen viele freundliche Eindrücke liefert und Sie dazu ermutigen wird, dass Sie noch besser Woiwodschaft Oppeln – unsere gemeinsame „kleine Heimat“, kennenlernen wollen.

Norbert Rasch

Vorsitzender SKGD im Oppelner Schlesien

Muzeum Śląska Opolskiego

Stoi u stóp Wzgórza Uniwersyteckiego, a zostało założone w 1900 roku, jako Muzeum Miejskie w Opolu (Städtisches Museum Oppeln), w budynku dawnego Kolegium Jezuickiego. Przy ul. Wojciecha 9 stoi należąca do Muzeum XIX-wieczna czynszówka, w której odtworzono warunki mieszkaniowe, w jakich ponad 100 lat temu żyli Opolanie. Dom ten w latach 1902-1945 należał do piekarza Johanna Nowaka.

Das Museum des Oppelner Schlesiens

Es liegt zu Füßen des Universitätshügel und gegründet wurde im Jahre 1900 als Städtisches Museum Oppeln (Muzeum Miejskie w Opolu) im Gebäude des ehemaligen Jesuitenkolleg. An der Wojciecha Straße 9 steht ein Mietshaus aus dem 19. Jh., welches jetzt dem Museum gehört und in dem man Wohnverhältnisse rekonstruiert hat, in welchen vor 100 Jahren die Bewohner Oppelns lebten. Dieses Haus gehörte in den Jahren 1902-1945 zu dem Bäcker Johan Nowak.

✉ Opole/Oppeln, ul. św. Wojciecha 13, tel. + 48 77 453 66 77, www.muzeum.opole.pl

Tak dochodzimy do rynku z jego urokliwymi kamieniczkami i neorenesansowym ratuszem wzniesionym w 1864 roku w stylu florenckiego Palazzo Vecchio. Stąd w promieniu kilkuset kroków znajdują się trzy najważniejsze kościoły miasta.

So kommen wir zum Marktplatz, mit wunderbaren Mietshäusern und dem Neorenaissance-Rathaus, welches 1864 im Stil des florentischen Palazzo Vecchio erbaut wurde. Hier im Umkreis von einigen Hundert Metern befinden sich die drei wichtigsten Kirchen der Stadt Oppeln.

Historyczna stolica Górnego Śląska z pewnością warta jest dłuższych odwiedzin.

Zwiedzanie Opola można rozpocząć od jego najwyższego punktu.

Die historische Hauptstadt Oberschlesiens ist sicherlich eines längeren Besuches wert.

Die Besichtigung kann man mit dem höchsten Punkt Oppelns anfangen.

Wzgórze Uniwersyteckie

Ten uroczy i pełen zabytków zakątek Opola, będący dumą Uniwersytetu Opolskiego, urządzono w stylu skweru, który otacza gmach główny uczelni czyli Collegium Maius – dawny klasztor dominikański i szpital. Znajduje się tu wiele cennych rzeźb i pamiątek historycznych Śląska Opolskiego, m.in. pomnik Joanny Schaffgotsch z domu Gryzik, zwanej „śląskim Kopciuszkiem”. Warto poznać tę historię...

Universitätshügel

Die schöne Ecke Oppelns mit vielen Denkmälern, die ein Stolz der Oppelner Universität ist, wurde im Stil einer Grünanlage eingerichtet, welche das Hauptgebäude der Universität, d. h. Collegium Maius – ehemaliges Dominikanerkloster und Krankenhaus, umgibt. Hier befinden sich viele wertvolle Skulpturen und historische Andenken des Oppelner Schlesiens, u. a. das Denkmal von Johanna Schaffgotsch geborene Gryzik, genannt als „schlesischer Aschenputtel”. Es lohnt sich wirklich diese Geschichte kennenzulernen...

✉ Opole/Oppeln, pl. Kopernika 11 A

Katedra pw. Podwyższenia Krzyża Św.

Jeden z najbardziej okazałych zabytków sztuki gotyckiej w regionie. Zbudowana pod koniec XV w., wiele razy niszczone przez pożary. Znajduje się tu przywieziony w XVIII wieku z Piekar Śląskich cudowny obraz Matki Bożej, czczony od tego czasu jako obraz Matki Boskiej Opolskiej.

Kathedrale zum Heiligen Kreuz

Ein von den meist prachtvollen Denkmälern der gotischen Kunst in der Region. Erbaut am Ende des 15. Jh., wurde mehrere Male durch Brände zerstört. Es befindet sich hier, ein im 18. Jh. aus Piekary Śląskie (Deutsch Piekary) gebrachtes, wunderbares Gemälde der Gottesmutter, welches ab dieser Zeit als das Gemälde der Oppelner Gottesmutter angebetet wird.

✉ Opole/Oppeln, ul. Katedralna 2, tel. + 48 77 454 25 79, www.katedra.opole.pl

Kościół Franciszkanów

Ten utrzymany w gotyckim stylu kościół został wybudowany w XIII wieku. Zwieńczony jest unikalnymi barokowymi szczytami i wykończeniami. Sąsiaduje z klasztorem franciszkanów. W jego podziemiach znajdują się mauzoleum Piastów Opolskich, a także najstarszy zachowany na ziemiach śląskich wczesnogotycki kolorowy fresk z 1320 r.

Franziskaner Kirche

Diese, im gotischen Stil erhaltene Kirche wurde im 13. Jh. erbaut. Bekrönt ist sie mit wunderbaren Barockgiebeln und Schmuckrändern. Steht gleich neben einem Franziskaner Kloster. Im Untergeschoss der Kirche befindet sich ein Mausoleum der Oppelner Piasten, sowie das älteste, auf den schlesischen Gebieten erhaltene, farbige, frühgotische Freskogemälde aus dem Jahre 1320.

☒ Opole/Oppehn, pl. Wolności 2, tel. tel. +48 77 454 89 09, www.opole.franciszkanie.pl

Kościół „Na Górcie”

Ta przepiękna świątynia pod wezwaniem Matki Boskiej Bolesnej i św. Wojciecha stoi w najwyższym punkcie Starego Miasta, przylegając do Collegium Maius Uniwersytetu Opolskiego. Legenda głosi, że powstała w miejscu żarliwych kazań św. Wojciecha. Przez 600 lat należała do Dominikanów.

Die Kirche „Auf dem Hügel”

Das schöne Gotteshaus der Mater Dolorosa und dem Sankt Adalbert gewidmet, steht im höchsten Punkt der Altstadt, neben dem Collegium Maius der Oppelner Universität. Die Legende sagt, dass die Kirche an dieser Stelle steht, wo Sankt Adalbert seine leidenschaftliche Predigten gehalten hat. 600 Jahre lang gehörte die Kirche den Dominikanern.

☒ Opole/Oppehn, pl. Kopernika 12, www.parafiamatkiboskiejbolesnejwopolu.trh.com.pl

Po zachodniej stronie rynku – idąc w stronę Odry – wychodzi się nad Młynówkę, stary kanał, w wodach którego przeglądamy się domy tzw. opolskiej Wenecji.

Po drugiej stronie wznosi się strzelista Wieża Piastowska z XIII wieku, będąca pozostałością zamku książęcego. Za nią usadowiono zmodernizowany

Auf der westlichen Seite des Rings – wenn man Richtung der Oder geht – kommt man an die Młynówka an, ein alter Kanal in dessen Wasser sich die Häuser der sogenannten „Oppelner Venedig” widerspiegeln. An der anderen Seite des Kanals ragt sich der emporstrebende Piasten Turm vom 13. Jh. über, der den Rest eines Prinzenschlosses darstellt. Hinter dem Turm hat man ein mo-

amfiteatr, miejsce, gdzie odbywa się Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu. Nad samą Odrą spacerujemy zaś pięknym Bulwarem Nadodrzańskim.

demisiertes Amphitheater platziert, ein Ort, wo das Nationalfestival des Polnischen Liedes (Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu) in Oppeln stattfindet. Dagegen direkt an der Oder können wir am schönen Kai spazieren.

Muzeum Wsi Opolskiej

W Bierkowicach, zaledwie kilka kilometrów od centrum miasta w stronę Wrocławia, znajduje się jedyne muzeum na wolnym powietrzu w Opolskim i jedno z czterech w granicach Śląska. Przez ponad pół wieku w skansenie tym zgromadzono wiele cennych zabytków śląskiej architektury wiejskiej: chaty, spichlerze, obory, kurniki, stodoły. Jest ich ponad 50, wyposażone są w wiejskie meble, zabytkowy sprzęt rolniczy, oryginalne przedmioty codziennego użytku sprzed wieków.

Das Museum des Oppelner Dorfes

In Birkowitz (Bierkowice), ein Dorf welches knapp paar Kilometer vom Zentrum Oppelns in Richtung Breslau (Wrocław) liegt, befindet sich das einzige Freilichtmuseum in der Woiwodschaft Oppeln und eins von vier innerhalb Schlesiens. Durch über ein halbes Jahrhundert hat man in diesem Museum sehr viele Ausstellungsstücke der schlesischen Dorfarhitektur gesammelt: Hütten, Speicher, Ställe, Hühnerställe, Scheunen. Es gibt über 50 Objekte die mit Dorfmeubeln, historischem Landwerkzeug, originellen Gegenständen des alltäglichen, altertümlichen Lebens ausgestattet sind.

☒ Opole/Oppehn, ul. Wrocławska 174, Tel. + 48 77 457 23 49, www.muzeumwsiopolskiej.pl

Zobacz także:

- Zabytkowy dworzec kolejowy
- Fontannę Opolskiej Ceres na pl. Daszyńskiego
- Kościółek św. Sebastiana
- Mury miejskie nad Odrą
- Park i ZOO na wyspie Bolko
- Muzeum Diecezjalne

Sehen Sie auch:

- Den historischen Bahnhof
- Den Springbrunnen der Oppelner Ceres auf dem Daszyński Platz
- Die St. Sebastian Kirche
- Die Stadtmauer an der Oder
- Den Park und ZOO auf der Bolko Insel
- Das diözesan Museum

MOSZNA / MOSCHEN

Bajkowy zamek słynący z 99 wież i 365 pomieszczeń, kryje wiele tajemnic i historii. Ponoć sam zamek i wieś w średniowieczu należały do Templariuszy. W drugiej połowie XIX wieku posiadłość stała się własnością i siedzibą rodu Tiele-Winckler, którego potęgę stworzył Franz Winckler – syn rolników, górnik z Tarnowskich Gór. On to, dzięki wytrwałości i ciężkiej pracy, piął się po szczeblach kariery, a dzięki korzystnemu małżeństwu wszedł w posiadanie fortuny rodu Aresin a następnie otrzymał tytuł szlachecki. Jego wnuk, hrabia Franz Hubert Tiele-Winckler, rozbudował siedzibę rodu na zamku w Mosznej i nadał jej obecny kształt. Aż trzykrotnie gościł tu cesarza Wilhelma II, który przyjeżdżał na polowania. Dziś w zamku znajduje się hotel. Budowlę otacza rozległy park zdobny w dorodne azalie i liczące kilkadziesiąt lat dęby oraz lipy. Rokrocznie wiosną w Mosznej odbywa się tu Muzyczne Święto Kwitnących Azalii.

und wurde auch zum Sitz der Dynastie der Tiele-Winckler, deren Macht Franz Winckler – Bauernsohn und Bergmann aus Tarnowitz (Tarnowskie Góry), erstellte. Dank seiner Ausdauer und der schweren Arbeit machte er Karriere und dank einer gewinnbringenden Ehe gelang er zum Besitz des Vermögens der Dynastie der Aresins und nachfolgend hat er einen Adelstitel erhalten. Sein Enkel, Graf Franz Hubert Tiele-Winckler hat den Sitz der Dynastie auf dem Schloss ausgebaut und hat ihm die aktuelle Gestalt gegeben. Dreimal war hier der Kaiser Wilhelm II zu Gast, der hier auf Jagd kam. Heute gibt es in dem Schloss ein Hotel. Das Gebäude wird von einem weitreichenden Park mit prächtigen Azaleen und Hunderte von Jahren alten Eichen und Linden umgeben. Alljährlich findet hier ein Musikfest der Blüten- den Azaleen statt.

✉ Moszna/Moschen, ul. Zamkowa 1, tel. +48 77 466 96 79, www.moszna-zamek.pl

GÓRA ŚW. ANNY / SANKT ANNABERG

Góra Św. Anny (408 m. n. p. m.) to wyjątkowe miejsce na mapie Śląska. Łączy w sobie wiele świadectw dziejów tej ziemi i jest dla jej mieszkańców miejscem szczególnym. Od wieków czczona jest tutaj Św. Anna Samotrzecia, której cudowna figura i sanktuarium przyciągają rzesze pielgrzymów. Urzeka ich również przepiękna bazylika, oraz arkadowy dziedziniec przed nią zwany Rajskim Placem. Okolice sanktuarium usiane

Der St. Annaberg (408 m ü. d. M.) ist ein außergewöhnlicher Punkt auf der Landkarte Schlesiens. Eint in sich viele Zeugnisse der Geschichte dieses Landes und ist für ihre Bewohner ein besonderer Ort. Seit Jahrhunderten wird hier die St. Anna Selbstdritt verehrt, deren Wunderfigur und das Sanktuarium eine Unzahl von Pilgern anzieht. Die Pilger werden auch von der wunderschönen Basilika und dem Arkaden-

hof, der auch Paradiesplatz (Rajski Plac) genannt wird, verzaubert. Die Umgebung des Sanktuarium wird mit 40 Kreuzwegstation mit Kapellen aus dem 18. Jh. übersät. Es lohnt sich wirklich hier zu kommen. Eine von den Attraktionen ist auch ein Freilichttheater aus Stein aus den 30-er Jahren des 20. Jh. Das Freilichttheater wurde von berlinischen Architekten in einem alten Steinbruch entworfen und gebaut wurde es zum Andenken an die hier, während des III. Schlesischen Aufstands, gefallenen deutschen Soldaten. An der Böschung des Steinbruchs steht ein Denkmal vom Bildhauer Xawery Dunikowski, welches den polnischen Freiheitskämpfern gewidmet ist. Das Denkmal hat den Platz dem Mausoleum der deutschen Freiheitskämpfern, welches in die Luft gejagt wurde, genommen – so sieht das Schicksal dieses Landes aus. Ungewöhnliche Naturvaloren dieses Ortes fokussiert und bewirbt der Naturpark von St. Annaberg, dessen Teil ab dem Jahre 2010 auch der Geopark ist. Wunderschöne Wälder, Hohlwege, Schluchten, Karstkrater, stillgelegte Steinbrüche, Grotten oder der Kegel eines inaktiven Vulkans – alles an einem Ort. Nichts außergewöhnliches, dass im Jahre 2004 der St. Annaberg den Status eines Geschichtedenkmal erhalten hat.

hof, der auch Paradiesplatz (Rajski Plac) genannt wird, verzaubert. Die Umgebung des Sanktuarium wird mit 40 Kreuzwegstation mit Kapellen aus dem 18. Jh. übersät. Es lohnt sich wirklich hier zu kommen. Eine von den Attraktionen ist auch ein Freilichttheater aus Stein aus den 30-er Jahren des 20. Jh. Das Freilichttheater wurde von berlinischen Architekten in einem alten Steinbruch entworfen und gebaut wurde es zum Andenken an die hier, während des III. Schlesischen Aufstands, gefallenen deutschen Soldaten. An der Böschung des Steinbruchs steht ein Denkmal vom Bildhauer Xawery Dunikowski, welches den polnischen Freiheitskämpfern gewidmet ist. Das Denkmal hat den Platz dem Mausoleum der deutschen Freiheitskämpfern, welches in die Luft gejagt wurde, genommen – so sieht das Schicksal dieses Landes aus. Ungewöhnliche Naturvaloren dieses Ortes fokussiert und bewirbt der Naturpark von St. Annaberg, dessen Teil ab dem Jahre 2010 auch der Geopark ist. Wunderschöne Wälder, Hohlwege, Schluchten, Karstkrater, stillgelegte Steinbrüche, Grotten oder der Kegel eines inaktiven Vulkans – alles an einem Ort. Nichts außergewöhnliches, dass im Jahre 2004 der St. Annaberg den Status eines Geschichtedenkmal erhalten hat.

jowników – takie losy tej ziemi. Niezwykłe walory przyrodnicze tego miejsca skupia i promuje Park Krajobrazowy Góry św. Anny, którego elementem od 2010 roku jest również Geopark. Przepiękne lasy, wąwozy, parowy, leje krasowe, nieczynne kamieniołomy, groty czy stożek wygasłego wulkanu – wszystko w jednym miejscu. Nic dziwnego, że w 2004 roku Góra Św. Anny otrzymała status Pomnika Historii.

ses Ortes fokussiert und bewirbt der Naturpark von St. Annaberg, dessen Teil ab dem Jahre 2010 auch der Geopark ist. Wunderschöne Wälder, Hohlwege, Schluchten, Karstkrater, stillgelegte Steinbrüche, Grotten oder der Kegel eines inaktiven Vulkans – alles an einem Ort. Nichts außergewöhnliches, dass im Jahre 2004 der St. Annaberg den Status eines Geschichtedenkmal erhalten hat.

✉ Klasztor Franciszkanów - Góra Św. Anny/Franziskaner Kloster – St. Annaberg, ul. Klasztorna 6, tel. +48 77 463 09 00, www.swanna.com.pl

KAMIEŃ ŚLĄSKI / GROSS STEIN

Ta urokliwa miejscowość jest uważana za miejsce narodzin w 1183 roku św. Jacka Odrowąża (kanonizowany w 1594) – pierwszego dominikanina na ziemiach polskich, nieustraszonego misjonarza wśród ludów słowiańskich, nazywanego Apostołem Północy a także Światłem ze Śląska. Pochodzili stąd również nie wiele mniej znani i zasłużeni jego krewni – błogosławiony Czesław i błogosławiona Bronisława. Po Odrowążach władali tutaj Larischowie, a od XVIII wieku do roku 1945 roku majątek był w rękach rodu Strachwitzów. Atrakcją jest tu odrestaurowany staraniem diecezji opolskiej zespół pałacowo-parkowy Strachwitzów z sanktuarium św. Jacka. W dawnych zabudowaniach stajennych i gospodarczych mieści się zaś słynne centrum rehabilitacyjno-wypoczynkowe Sebastianum Silesiacum.

✉ Sanktuarium i Zespół Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy / Sanktuarium und Erholungs-Kur-Komplex
Kamień Śląski, ul. Parkowa 1B, tel. +48 77 467 11 04, www.kamien.biz

Es wird gemeint, dass dieser zauberhafter Ort der Geburtsort, des im Jahre 1183 geborenen, Hyazinth von Polen ist – der erster Dominikaner auf den polnischen Gebieten, rastloser Missionar bei den slawischen Völkern, genannt auch als Apostel des Nordes und auch Licht aus Schlesien. Von hier stammen auch seine Verwandten, die nicht viel weniger bekannt und verdient sind als Hyazinth – gesegneter Ceslaus von Breslau und gesegnete Bronisława. Nach den Odrowąż herrschte hier die Dynastie der Larisch und ab dem 18. Jh. bis zum Jahre 1945 war das Vermögen in den Händen von der Dynastie der Strachwitz. Eine von den Attraktionen hier ist der, mit Hilfe der Diözese, restaurierter Park-Palast-Komplex der Familie Strachwitz mit dem Sanktuarium vom St. Hyazinth. In den alten Landwirtschafts- und den Pferdestallgebäuden befindet sich jetzt das bekannte Erholungs- und Kurzentrum Sebastianum Silesiacum.

JEMIELNICA / HIMMELWITZ

To ważny przystanek na Południowo-Zachodnim Szlaku Cysterskim, obok Krzeszowa, Lubiąża, Henrykowa czy Rud Raciborskich. Klasztor został założony w XIII w., a Cystersi prowadzili tu przez wieki swą misję cywilizacyjną i duchową. Wybudowali 8 młynów, warzyli piwo, produkowali miód, hodowali owce, zakładali kuźnię i smolarnię, prowadzili liczne stawy hodowlane. Założyli bibliotekę (do dziś zachowało się 5 średniowiecznych rękopisów), prowadzili szkołę i przytułek. Wszystko zakończyła sekularyzacja w Prusach w roku 1810.

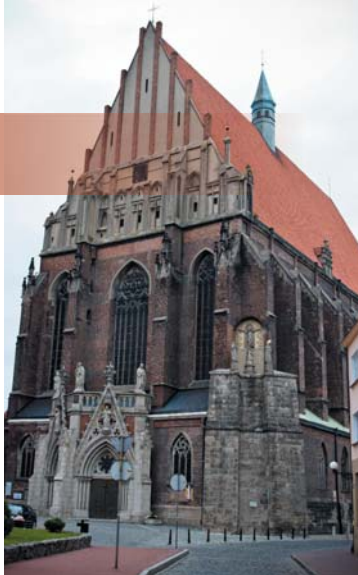
Godne polecenia jest zwiedzenie pocysterskiego (dziś parafialnego) kościoła p. w. Najświętszej Marii Panny, gdzie można podziwiać bogaty rokokowy wystrój z drzewa lipowego, a także zrewitalizowane zabudowania poklasztorne i teren wokół dawnych włości cysterskich.

Neben Grüssau, Leubus, Heinrichau und Groß Raudenist es eine wichtige Haltestelle auf dem südwestlichen Zisterzienserweg. Das Kloster in Himmelwitz wurde im 13. Jh. gegründet und die Zisterzienser haben hier im Laufe der Jahrhunderte ihre zivilisatorische und geistige Mission geführt. Sie haben 8 Mühlen gebaut, sie haben Bier gebraut, produzierten Honig, haben Schafe gezüchtet, haben Schmieden und Teerbrennereien errichtet und haben auch Zuchtteiche betreibt. Sie haben eine Bibliothek gegründet (bis heute wurden 5 Handschriften erhalten), eine Schule und einen Zufluchtsort geführt. Das alles wurde durch die Sekularisierung in Preußen im Jahre 1810 beendet. Empfehlenswert ist die Besichtigung der alten Zisterzienserkirche (heute Pfarrkirche), die der Seligen Jungfrau Maria gewidmet wurde. In der Kirche kann man eine reiche Rokokoausstattung aus Lindenholz und draußen revitalisierte Klostergebäude und die Gebiete um die alten Zisterziensereinrichtungen bewundern.

✉ Parafia NMP i św. Jakuba/
Pfarrgemeinde der Seligen Jungfrau
Maria und des hl. Jacob,
Jemielnica, ul. Wiejska 63,
tel. +48 77 463 23 16
www.jemielnica.opole.opoka.org.pl

To niezwykle miasto o bogatym dziedzictwie historycznym i materialnym leży na Przedgórzu Sudeckim i było wzmiankowane już w X wieku. Z czasem Nysa stała się prężną stolicą księstwa otmuchowsko-nyskiego będącego we władaniu biskupów wrocławskich. Szczególnie w okresie gdy rezydowali oni w Nysie (XVI – XVII wiek) miasto rozwinęło się w silny ośrodek nauki, handlu i kultury. Nysa była swego czasu jednym z najludniejszych miast śląskich, zwana ze względu na znaczenie dla katolicyzmu i liczbę kościołów – Śląskim Rzymem. Wieki XVIII i XIX to równie ciekawa historia Nysy-Twierdzy. Jak widzimy to miasto o wielu twarzach... warto je poznać.

Bazylika Mniejsza św. Jakuba i św. Agnieszki

Kościół góruje nad rynkiem i miastem, a w środku robi swymi rozmiarami oszałamiające wrażenie (jest to druga, po bazylice mariackiej w Gdańsku, największa świątynia gotycka w Polsce). Ma jeden z najbardziej spadzistych dachów w Europie o powierzchni 4 km kwadratowych. Konstrukcja kościoła to jedno z najbardziej unikalnych zjawisk w architekturze śląskiego gotyku. W jednej z kaplic znajduje się sarkofag z ciałem błogosławionej Marii Łuizy Merkert – wielkiej Nysanki, zwanej Śląską Samarytanką. W bazylice pochowano również ośmiu biskupów wrocławskich w zdobnych sarkofagach.

✉ Nysa/Neisse, pl. Katedralny 7,
tel. +48 77 433 25 05,
www.bazylika-nysa.pl

Die außergewöhnliche Stadt mit einem reichen historischen und materiellen Erbe liegt im Vorland von Sudeten und wurde schon im 10. Jh. erwähnt. Mit der Zeit wurde Neisse zur blühenden Hauptstadt des Neisse-Ottmachau-Fürstentums, welche unter der Herrschaft von Bischöfen aus Breslau war. Besonders in der Zeit wo die Bischöfe in Neisse residierten (16.-17. Jh.), hat sich die Stadt zu einem Zentrum der Wissenschaft, des Handels und

der Kultur entwickelt. Damals war Neisse eine der meist bevölkerten Städte in Schlesien. Genannt wurde sie auch wegen der Bedeutung für den Katholizismus und der Anzahl von Kirchen als Schlesiendes Rom. Das 18. und 19. Jh. ist auch eine interessante Geschichte der Neisse-Festung. Wie Sie sehen können, ist es eine Stadt mit vielen Gesichtern und diese lohnt sich wirklich kennenzulernen...

Die St. Jakobus und Agnes Basilika

Die Basilika überragt den Ring und die Stadt und mittendrin macht sie einen atemberaubenden Eindruck was ihre Größe angeht (zweitgrößte Basilika in Polen, nach der Marienbasilika in Danzig (Gdańsk), das größte gotische Gotteshaus in Polen). Sie hat das meist abschüssige Dach in ganz Europa mit der Gesamtoberfläche von 4 Quadratkilometern. Die Konstruktion der Kirche ist das einzigartigste Phänomen in der ganzen Architektur der schlesischen Gotik. In einer von den Kapellen befindet sich ein Sarkophag mit dem Leichnam der gesegneten Maria Merkert – eine große Person der Stadt Neisse, genannt auch als die Schlesiende Samariterin. In der Basilika wurden auch 8 Bischöfe aus Breslau in geschmückten Sarkophagen begraben.

Dzwonnica i skarbiec św. Jakuba

Tuż obok bazyliki znajdziemy nigdy nie ukończoną, mierzącą 43 metry, dzwonnice, która przez wieki rozbrzmiewała hukiem ośmiu dzwonów. Największy, bo ważący ponad 8 ton, nazwano imieniem Jakuba. Pochodził z XV w. i stopił się w czasie pożaru dzwonnicy wzniesionego w 1945 r. przez rosyjskich żołnierzy. Obecnie w dzwonnicy mieści się Skarbiec św. Jakuba – kolekcja arcydzieł złotnictwa złotniczego i „skarbów” odkrytych w dość nietypowych okolicznościach.

Fontanna Trytona

W samym centrum Nysy, tuż obok Rynku, u zbiegu ul. Brackiej i ul. Celnej, stoi wyjątkowo imponująca barokowa Fontanna Trytona. Wybudowano ją w XVIII wieku na wzór słynnej Fontana del Tritone na Piazza Barberini w Rzymie.

Forty Nyskie. Bastion św. Jadwigi

W końcu XVI w. postanowiono w Nysie wyburzyć stare miejskie mury, zostawiając tylko kilka wież i zbudować nowoczesny system obronny w typie systemu bastionów. Prace nad przekształceniem Nysy w twierdzę kontynuowali Prusacy. Swoją egzamin twierdza zdała podczas oblężenia Nysy przez wojska Napoleona. Jednym z ciekawszych elementów twierdzy, zachowanych do dnia dzisiejszego jest Bastion św. Jadwigi (ul. Piastowska 19), gdzie znajduje się obecnie m.in. trasa turystyczna i punkt informacji turystycznej.

Glockenturm und die Schatzkammer des St. Jacob

Gleich neben der Basilika finden Sie einen, nie bis zu Ende gebauten, 43 Meter hohen Glockenturm, der über Jahrhunderte mit 8 Glocken erklingen hat. Die größte, über 8 Tonen wiegende Glocke, wurde mit dem Namen des St. Jacob benannt. Sie stammt aus dem 15. Jh., aber schmolz während eines Brandfeuers im 1945, welches durch russische Soldaten entfacht wurde. Derzeit befindet sich in dem Glockenturm die Schatzkammer des St. Jacobs – eine Sammlung von Meisterwerken mit goldener Ornamentik und „Schätzen“, die unter ungewöhnlichen Umständen entdeckt wurden.

Tritonenbrunnen

Im Zentrum von Neisse, gleich neben dem Marktplatz, an der Kreuzung der Bracka und Celna Straße steht ein bewundernswerter Tritonenbrunnen im Barockstil. Der Brunnen wurde im 18. Jh. nach der bekannten Fontana del Tritone auf dem Piazza Barberini in Rom erbaut.

Fort Neisse. Bastion der St. Hedwig

Ende des 16. Jh. hat man beschlossen die alte Stadtmauer in Neisse niederzureißen. Man hat nur paar Türme gelassen und den Rest hat man beschlossen in ein modernes Abwehrsystem in Form einer Bastion umzubauen. Die Arbeiten an der Umwandlung der Stadt Neisse in eine Festung haben die Preußen fortgesetzt. Ihre Prüfung hat die Festung während der Belagerung durch die Kräfte von Napoleon überstanden. Eins der interessantesten Elemente der erhaltenen Festung, ist die Bastion der St. Hedwig (Piastowska Str. 19), wo sich jetzt u. a. eine Touristenroute und der Punkt der touristischen Information befindet.

✉ Nysa/Neisse, ul. Piastowska 19,
tel. +48 77 433 49 71,
www.informacja-turystyczna.nysa.pl

GŁOGÓWEK / OBERGLOGAU

To ciekawe i ważne dla historii Śląska miasto od XVI wieku aż do końca II wojny światowej było siedzibą rodu von Oppersdorff. W czasie potopu szwedzkiego w XVII wieku na tutejszym zamku znalazł schronienie król Polski Jan Kazimierz wraz z rodziną. W 1806 r. gościem Oppersdorffów był zaś Ludwig van Beethoven, który komponował tutaj IV i V symfonię. Hrabiemu Franzowi von Oppersdorff zadedykował właśnie IV.

Zamek Oppersdorffów

Jego obecny kształt zamkniętego czworoboku to efekt starań kolejnych panów na zamku. W 1562 Johann Oppersdorff wybudował renesansową rezydencję, która częściowo zachowała się do dziś. Potem Johann Georg Oppersdorff II dobudował 4 wieże, a Johan Georg III zamknął zamek nowym, wschodnim skrzydłem. Zamek, który gościł króla Polski z dworem czy Beethovena, dziś czeka na lepsze czasy i dobrego gospodarza.

✉ Głogówek/Oberglogau, ul. Zamkowa 1

Klasztor i kościół Franciszkanów

Franciszkanie do Głogówka przybyli już w XIV wieku i właśnie na ten okres datuje się najstarsze elementy zespołu klasztornego. Sam kościół pw. św. Franciszka pochodzi z XV w. i pierwotnie był gotycki (został przebudowany w XVII w.). O jego niezwykłości przekonamy się dopiero wcho-

Es ist eine interessante und wichtige Stadt für die Geschichte Schlesiens und ab dem 16. Jh. bis zum Ende des II. Weltkrieges war sie der Sitz der

Dynastie der Oppersdorff. Während des Zweiten Nordischen Krieges im 17. Jh. hat hier der polnische König Johann II. Kasimir mit seiner Familie Zuflucht gefunden. Im Jahre 1806 war hier bei der Familie Oppersdorff Ludwig van Beethoven zu Gast, der hier die IV und V Symphonie komponiert hat. Die IV Symphonie hat Beethoven dem Graf Franz von Oppersdorff gewidmet.

Schloss der Familie Oppersdorff

Die derzeitige Form des Schlosses, also die Form eines geschlossenes Viereckes ist das Ergebnis der Mühe von folgenden Hausherrn des Schlosses. Im Jahre 1562 hat Johan Oppersdorff eine Renaissanceresidenz gebaut, die zur Teil bis heute erhalten blieb. Danach hat Johan Georg Oppersdorff II noch 4 Türme angebaut und Johan Georg Oppersdorff III gab dem Schloss das neue Aussehen mit dem neuen, östlichen Flügel. Das Schloss, welches den polnischen König mit dem Hofstaat und Beethoven zu Gast hatte, wartet bis heute auf bessere Zeiten und einen besseren Hausherrn.

Franziskaner Kloster und Franziskaner Kirche

Die Franziskaner sind nach Oberglogau schon im 14. Jh. gekommen und genau auf dieses Datum gehen die ältesten Elemente des Klosterkomplex zurück. Die St. Franz Kirche stammt aus dem 15. Jh. und war ehemals go-

dząc do środka, bo wewnątrz natkniemy się na ... drugi kościół. Jest to tzw. domek loretański z figurą Matki Boskiej z 1630 r. a wzorowany na „Santa Casa” (dom NMP przeniesiony z Nazaretu do Loreto we Włoszech).

✉ Głogówek/Oberglogau, ul. Klasztorna 3, tel. +48 77 438 00 20, www.glogowek.franciszkanie.pl

Zobacz także:

- Renesansowy ratusz z 1608 roku
- Replikę Grobu Pańskiego z XVII wieku
- Kościół kolegiacki św. Bartłomieja z unikatowym barokowym wystrojem i cennymi freskami Sebastiniego
- Kościół cmentarny szachulcowy – w stylu pruskiego muru
- Basztę więzienną

tisch (wurde im 17. Jh. umgebaut). Über ihre Einzigartigkeit überzeugen wir uns, wenn wir reinkommen, weil in der Kirche stoßen wir auf... eine zweite Kirche. Das ist die sog. Loretokapelle mit der Figur der Gottesmutter aus dem Jahre 1630, die der „Santa Casa” nachgebildet wurde (Haus der Heiligen Jungfrau Maria, welches von Nazareth nach Loreto in Italien umgezogen wurde).

Sehen Sie auch:

- Das Renaissancerathaus aus dem Jahre 1608
- Die Replik des Heiligen Grabes aus dem 17. Jh.
- Die St. Bartholomäus Stiftskirche mit einzigartiger Barockeinrichtung und mit wertvollen Fresken von Sebastini
- Die Kirche aus Flechtwerkwand mit Friedhof – im Stil einer preußischen Mauer
- Gefängnisbastei

BRZEG / BRIEG

Jedno z najstarszych miast śląskich. Historycy nie wykluczają, że miasto nad Odrą zaznaczone na starożytnej mapie Klaudiusza Ptolemeusza w II wieku naszej ery to jest właśnie Brzeg. Było stolicą niezależnego księstwa,

Eine der ältesten Städte in Schlesien. Die Historiker schließen nicht aus, dass die Stadt an der Oder, welche an der Landkarte von Claudius Ptolemäus im 2. Jh. unserer Ära markiert ist, ist eben Brieg. Brieg war die Hauptstadt eines unabhängigen Fürsten-

którym władała najdłuższa linia dynastyczna Piastów, bo wygasła dopiero w XVII wieku. Najważniejsze zabytki światowej klasy znajdują się tu w zasięgu krótkiego spaceru.

Zamek Piastów Śląskich

Powstał w XIII wieku, lecz swą renesansową bryłę zawdzięcza księciu Jerzemu II, który w połowie XVI wieku przebudował go, rozpoczynając tym samym długi okres świetności budowli. Obecnie mieści się tu Muzeum Piastów Śląskich. W 2013 roku został uznany przez National Geographic jako jeden z Siedmiu Nowych Cudów Polski.

✉ Brzeg/Brieg, pl. Zamkowy 1, tel. +48 77 401 91 00, www.zamek.brzeg.pl

Ratusz

Niezwykle cenny zabytek architektury renesansowej. Budowano go w latach 1569-77, a jego budowniczym był Włoch Jakub Parr – późniejszy budowniczy Zamku Królewskiego w Warszawie. W Sali Stropowej ratusza znajduje się modrzewiowy oryginalny sufit, który ma prawie 400 lat. Obecnie mieści się tutaj siedziba kilku instytucji władz miejskich, m.in. Urzędu Stanu Cywilnego.

✉ Brzeg/Brieg, Rynek – Ratusz, tel. + 48 77 404 58 30

Kościół św. Mikołaja

Dwie monumentalne wieże z czerwonej cegły, które wznoszą się nad tą jedną z najstarszych świątyń w tej części Europy, wyrastają z samego serca miasta. Budowla w swoim obecnym kształcie powstała

tums, welches von der längsten dynastischen Linie von Piasten regiert wurde, weil sie erst im 17. Jh. abgelaufen ist. Die wichtigsten Denkmäler der Weltklasse befinden sich hier im Umkreis eines kurzen Spazierganges.

Das Schloss der polnischen Piasten

Ist im 13. Jh. entstanden, aber seinen Renaissanceblock verdankt es dem Prinzen Georg II., der das Schloss im 16. Jh. umgebaut hat und damit einen langen Zeitraum des Glanzes dieses Baues begonnen. Derzeitig gibt es hier das Museum der Schlesischen Piasten. Im Jahre 2013 wurde er durch National Geographic als eines der sieben Neuen Wunder Polens anerkannt.

Das Rathaus

Äußerst wichtiges Denkmal der Renaissancearchitektur. Er wurde in den Jahren 1569-77 durch den italienischen Erbauer Jacob Parr – späterer Erbauer des königlichen Schlosses in Warschau (Warsawa), erbaut. Im Deckensaal befindet sich eine originelle Lärchendecke die fast 400 Jahre alt ist. Derzeitig befindet sich hier der Sitz paar Institutionen der staatlichen Behörde, u. a. des Standesamtes.

Die St. Nikolaus Kirche

Zwei monumentale Türme aus rotem Backstein, die sich über das eins der ältesten Gotteshäuser in diesem Teil Europas erheben, wachsen aus dem Herzen der Stadt aus. Die Kirche ist in derzeitiger Form im 14. Jh. entstanden, als in

w XIV wieku, gdy Brzegiem rządził książę Ludwik I. Przy jej budowie pracowali najznamienitsi fachowcy średniowiecznej Europy: rzeźbiarze, witrażyści, kamieniarze. Od 1525 do 1945 roku pełni rolę świątyni luterańskiej. Na jego ścianach można podziwiać epitafia wielu zacnych mieszczan brzeskich.

✉ Brzeg/Brieg, ul. Jana Pawła II 9, tel. + 48 77 416 26 93, www.mikolajbrzeg.pl/index.php/kosciol

Zobacz także:

- Kościół zamkowy św. Jadwigi (pl. Zamkowy 1)
- Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego (ul. Pańska 1)
- Brama Odrzańska (Park Nadodrzański)
- Most kratownicowy z 1891 r.

Brieg noch der Herzog Ludwig I. regierte. Bei dem Bau haben die meist berühmten Fachmänner des Mittelalterlichen Europas gearbeitet: Bildhauer, Glasmaler, Steinmetze. In den Jahre 1525 bis 1945 war es ein lutherisches Gotteshaus. Auf den Wänden dieser Kirche kann man jetzt Grabschriften vieler ehrbaren Brieg Bewohner betrachten.

Sehen Sie auch:

- Die St. Hedwig Schlosskirche (pl. Zamkowy 1)
- Die Kirche zum Heiligen Kreuz (Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego) (ul. Pańska 1)
- Das Oder Tor (Oder Park)
- Die Gitterbrücke aus dem Jahre 1891

PACZKÓW / PATSCHKAU

Centrum miasta jest otoczone przez świetnie zachowane średniowieczne mury miejskie stawiające Paczków jako „śląskie Carcassonne”. Warowny charakter Paczkowa był założeniem biskupów wrocławskich, którzy chcieli w ten sposób chronić swe księstwo od południa i zachodu.

Das Zentrum der Stadt ist von einer sehr gut erhaltenen mittelalterlichen Stadtmauer umgeben, die Patschkau als „Schlesisches Carcassonne” rühmen. Der befestigte Charakter von Patschkau war die Annahme der Breslauer Bischöfe, die auf diese Art ihr Herzogtum vom Süden und Westen schützen wollten.

Mury obronne

Są wysokie na 7 metrów, zbudowano je z kamienia i otaczają starodawne centrum pierścieniem o długości 1,2 km. Zachowało się aż 19 baszt (z 24 pierwotnych). System fortyfikacji uzupełniają wieże bramne, z których wypatrywano najeźdźców i kupców: Wrocławska (30 metrów wysokości), Kłodzka (20 m), Żąbkowicka (18 m) oraz Brama Nyska.

Kościół św. Jana Ewangelisty

Najświętniejszy kościół warowny w Europie, który w razie potrzeby mógł się zamienić ze świątyni w obiekt obronny. Posiada oryginalne wykończenie dachu w formie „jaskółczych ogonów”, a także wewnętrzną studnię (zwaną tatarską lub turecką), która mogła zaopatrywać chroniących się w świątyni w wodę.

✉ Paczków/Patschkau, ul. Kościelna 13, tel. +48 77 431 65 05, www.paczkow.parafia.info.pl

Dom Kata

Ten budynek zbudowany metodą muru pruskiego szczególnie intryguje turystów, głównie za sprawą legend, jakimi jest owiany, a które opowie wam każdy tutejszy przewodnik. Znajduje się tuż przy Bramie Nyskiej i mieści punkt informacji turystycznej oraz zbiory muzealne.

✉ Paczków/Patschkau,
ul. Wojska Polskiego 23
tel. +48 77 431 69 87,
www.paczkow.pl

Mauerwerk

Das Mauerwerk ist 7 Meter hoch, wurde aus Stein gebaut und umhüllt das alte Zentrum mit einem Ring mit einer Länge von 1.2 km. Erhalten sind 19 Basteien (von ursprünglich 24). Das Befestigungssystem ist durch Tortürme ergänzt, aus welchen man nach den Angreifern und Käufern Ausschau gehalten hat: Breslauer Tor (30 Meter Höhe), Glatzauer Tor (20 Meter Höhe), Frankensteiner Tor (18 Meter Höhe) und das Neisse Tor.

Die Kirche des Johannes des Evangelisten

Die bekannteste Burchkirche in Europa, die im Notfall aus einem Gotteshaus zu einer defensiven Festigung umgewandelt werden konnte. Die Kirche besitzt einen originellen Dachschmuck in Form von „Schwalbenschwänzen“ und einen Innenbrunnen (bekannt als türkischer oder tatarischer Brunnen), der die Personen, die sich dort beschützt haben, mit Wasser versorgt hat.

Henkershaus

Dieses Haus, welches anhand der preußischen Mauer gebaut wurde, fasziniert die Touristen besonders wegen vieler Legenden mit welchen das Haus umwittert ist und die Ihnen jeder Reiseführer erzählen wird. Befindet sich gleich neben dem Neisse Tor und Innen befindet sich der Punkt der touristischen Information und viele museale Sammlungen.

Muzeum Gazownictwa

Usytuowano je w zabytkowych budynkach gazowni. To jedyne w kraju muzeum, w którym wystawia się tak dobrze zachowane urządzenia do produkcji gazu miejskiego oraz zaskakujące urządzenia napędzane gazem i bogatą kolekcję gazomierzy.

✉ Paczków/Patschkau, ul. Poczтова 6, tel. +48 77 431 68 34, www.muzeumgazownictwa.pl

Zobacz także:

- Ratusz z 1552 roku z zegarem Carla Weissa (rynek miasta)
- Kamienice w rynku
- Winnicę, muzeum motoryzacji i centrum nauki przy ul. Kościuszki 4

Das Museum der Gasindustrie

Das Museum befindet sich im historischen Teil des Gaswerkes. Es ist das einzige Museum in Polen, in dem so gut erhaltene Geräte zur Produktion von Gas, überraschende Geräte, die mit Gas angetrieben werden und eine reiche Kollektion von Gasuhren ausgestellt werden.

Sehen Sie auch:

- Das Rathaus aus dem Jahre 1552 mit einer Carl Weiss Uhr (Stadtmarktplatz)
- Die Mietshäuser am Marktplatz
- Der Weinberg, das Motorisierungsmuseum und Wissenschaftszentrum an der Kościuszki Str. 4

PO DRODZE WARTO PRZYSTANĄĆ / UNTERWEGS ZUR BESICHTIGUNG

- **W Pasiece Zarodowej w Maciejowie** – historycznym miejscu związanym z żydów i pracą światowej sławy pszczelarza, ks. dr Jana Dzierżona.

- **Die Zuchtinkerei in Matzdorf** – ein historischer Ort verbunden mit dem Leben und mit der Arbeit des Weltklassen Imker Dr. Pf. Johann Dzierzon.

✉ Maciejów 8, tel. + 48 77 413 19 77

- **W Farskiej Stodole w Biedrzychowicach pod Głogówkiem** – wiejskim muzeum prezentującym bogate wyposażenie dawnego śląskiego domu, zagrody, warsztatów i nie tylko.

- **Farska Stodola in Friedersdorf bei Oberglogau** – ein Dorfmuseum, welches eine reiche Ausstattung eines historischen, schlesischen Hauses, Hofes, Werkstatt und vieles mehr präsentiert.

✉ Biedrzychowice 117, tel. +48 668 290 809

- **W Zagwizdzu** – hutniczej wiosce, gdzie w 1774 roku urodził się Johann Friedrich Krigar budowniczy pierwszego pruskiego parowozu, a gdzie dziś warto zwiedzić budynek zabytkowej kuźni.

- **Friedrichsthal** – ein Hüttendorf, wo zur Welt im Jahre 1774 Johann Friedrich Krigar gekommen ist, der Erbauer der ersten preußischen Dampflokomotive, wo man jetzt sehr gerne die historische Schmiede besichtigt

www.zagwizdzie.pl

- **Nad Jeziorami Turawskimi** – przepiękny zbiornikami wodnymi wybudowanymi pośród lasów w latach 30. XX wieku, obecnie miejscem weekendowego relaksu Opolan.
- **Turawa-Stausee** – wundervolle Gewässer, die in den 30-er Jahren des 20. Jh. zwischen den Wäldern gebaut wurde. Derzeitig ist es ein Ort wo viele Bewohner der Woiwodschaft Oppeln ihr Wochenende verbringen.

www.turawa.pl

- **W Arboretum w Lipnie** – parku dendrologicznym koło Niemodlina, założonym w 1783 roku przez Jana Nepomucena Karola Praschma. Park jest najcieplejszym miejscem Opolszczyzny, rośnie tam wiele unikalnych okazów drzew i krzewów z Azji, Ameryki Północnej i Europy Południowej.
- **Das Arboretum in Leipe** – ein dendrologischer Garten neben Falkenberg, der im Jahre 1783 von Johannes Nepomuk und Carl Praschma gegründet wurde. Dieser Garten ist der wärmste Ort in der Woiwodschaft Oppeln, es wachsen dort viele einzigartige Bäume und Sträucher aus Asien, Nordamerika und Südeuropa.

www.niemodlin.pl

- **W Głucholazach** – malowniczym górskim miasteczku na granicy z Czechami, gdzie znajduje się park zdrojowy, zespół basenów, zabytkowa baszta, Park Zdrojowy i wiele innych atrakcji.
- **Ziegenhals** – es ist eine malerische Bergstadt an der Grenze mit Tschechien wo sich ein Kurpark, ein Schwimmbadkomplex, eine historische Bastei und vieles mehr befindet.

www.glucholazy.pl

- **W Jarnołtówku i Pokrzywniej** – dwóch sąsiadujących z sobą miejscowościach leżących w Górach Opawskich w dolinie Złotego Potoku. Stąd biegnie wiele malowniczych szlaków, w tym na popularną Kopę Biskupią.
- **Arnoldsdorf und Wildgrund** – zwei benachbarte Ortschaften, die im Zuckmanteler Bergland im Goldbachtal liegen. Hier gibt es viele malerische Wanderrouten, eine sogar bis zur Bischofskoppe.

- **W Prudniku** – mieście u podnóża Gór Opawskich, w którym warto zwiedzić Wieżę Woka, a także – Izbę Tradycji Tkackich, Muzeum Ziemi Prudnickiej usytuowane w basztach obronnych i imponującą XIX-wieczną willę rodziny Fränkel.
- **Neustadt** – eine Stadt am Fuß des Zuckmanteler Berglands. Hier ist es wert den Wok Turm, die Kammer der Webertradition, das Museum der Neustadtregion, welches sich in den Bastien befindet, und die beeindruckende Villa aus dem 19. Jh. der Familie Fränkel zu besichtigen.

www.prudnik.pl

- **W Otmuchowie** – gdzie odbywa się doroczne Święto Kwiatów i stoi zamek będący swego czasu prezentem dla profesora von Humboldta – założyciela uniwersytetu w Berlinie, w którym można wynająć komnatę lub podziwiać unikalne w Europie schody dla koni.
- **Ottmachau** – hier findet das alljährliche Blumenfest statt. Hier steht auch ein Schloss, welches ein Geschenk für Professor Humboldt – den Gründer der Universität in Berlin, war, in dem man ein Gemach mieten kann oder die einzigartige Pferdetreppe besichtigen kann.

www.zamek.otmuchow.pl

- **W Ozimku** – hutniczym mieście nad rzeką Malapanew, gdzie warto zwiedzić Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi i podziwiać najstarszy w Europie kontynentalnej żelazny most wiszący.
- **Malapanie** – eine Hüttenstadt an dem Fluss Malapanew, wo man das Hüttenmuseum des Malapanetals als auch die älteste Hängebrücke in Europa besichtigen kann.

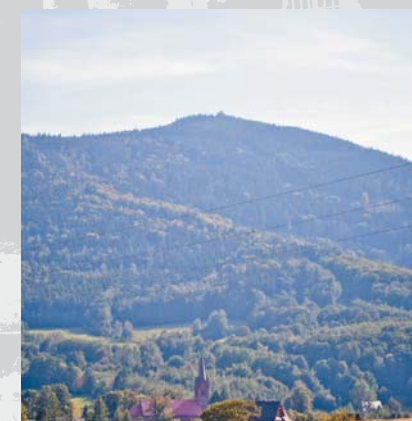
www.ozimek.pl

- **W kościele świętego Jakuba w Małujowicach**, aby obejrzeć tam jedyne w swoim rodzaju średniowieczne polichromie o tematyce sakralnej.
- **Die St. Jacob Kirche in Mollwitz** – hier können Sie die einzigartigen mittelalterlichen Polychromien in der sakralen Thematik besichtigen.

Małujowice/Mollwitz, tel. + 48 77 412 32 70, <http://szlaki.pttk.pl/opolskie/polichromie.html>

Ozimek / Malapanie

Góry Opawskie / Zuckmanteler Bergland

PROPOZYCJE WYCIECZEK

Zwiedzanie ziemi opolskiej można zaplanować indywidualnie, kierując się – według własnych możliwości i potrzeb – wskazaniem niniejszego folderu. Ale można też skorzystać z gotowych propozycji tras wycieczkowych, obejmujących tematycznie najważniejsze atrakcje regionu. Oto propozycje takich wycieczek:

Drewniane budownictwo sakralne

(Muzeum Wsi Opolskiej – Bierdzany – Laskowice – Olesno).

Zamki i pałace Opolszczyzny

(Kamień Śl. – Moszna – Głogówek – Nysa Otmuchów – Brzeg)

Duchowe Opolskie

(Opole – Kamień Śląski – Góra Św. Anny – Nysa)

Perły Regionu

Moszna – zamek, Opole, Nysa – bazylika, Brzeg – zamek, Ozimek – most)

Odkrywamy stolicę regionu – Opole

(Wzgórze Uniwersyteckie, Muzeum Śląska Opolskiego z Kamienicą Czynszową, Rynek Starego Miasta, kościół Franciszkanów, wyspa Pasięka: amfiteatr, Wieża Piastowska, Park Nadodrzański)

„Biskupie Trójmiasto” – Nysa, Otmuchów, Paczków

(Bastion Św. Jadwigi w Nysie, rynek z Bazyliką w Nysie, Kościół Bożogrobowców w Nysie, Cmentarz Jerolimski w Nysie – groby Eichendorffa i Hellmanna, Zamek w Otmuchowie, Paczków: fortyfikacje miejskie, Dom Kata, kościół warowny)

W poszukiwaniu złota i zdrowia – Glucholazy, Pokrzywna, Jarnołtówek

(Glucholazy: Park zdrojowy i pokaz płukania złota; Jarnołtówek-Pokrzywna: wizyta na zaporze, spacer ścieżką w Dolinie Bystrego Potoku, nowe centrum rekreacyjne „Zaginione miasto Rosenau” w Pokrzywniej, łowiska pstrąga)

Technika, przyroda i historia – Ozimek (Żeliwny mot wiszący), Jeziora Turawskie, drewniane kościółki (Bierdzany, Laskowice), Kluczbork (Muzeum Pszczelarstwa), Byczyna (Gród Rycerski w Byczynie)

Duchowe serce regionu – Góra Św. Anny (rezerwat geologiczny i park krajobrazowy, amfiteatr, Sanktuarium św. Anny Samotrzeciej, Muzeum Czynu Powstańczego)

AUSFLUGSPAKETE

Das Besichtigen der Oppelner Region kann man individuell planen in dem Sie sich auf diesen Folder, nach eigenen Bedürfnissen und Möglichkeiten, beziehen. Natürlich kann man auch schon fertige Touristenrouten nehmen, die thematisch, die wichtigsten Attraktion der Region umfassen. Unten finden Sie die Vorschläge von solchen Ausflügen:

Sakraler Holzbau

(Museum des Oppelner Dorfes – Bierdzany – Laskowitz – Rosenberg)

Schlösser und Paläste der Oppelner Region

(Groß Stein – Moschen – Neisse – Ottmachau – Brieg)

Das geistliche Oppelner Region

(Oppeln – Gross Stein – Sankt Annaberg – Neisse)

Perlen der Region

(Moschen – Schloss, Oppeln, Neisse – Basilika, Brieg – Schloss, Malapan – Hängebrücke)

Entdecken Sie Hauptstadt der Region – Oppeln

(Akademischer Hügel, Museum des Oppelner Schlesiens mit dem Mietshaus, Marktplatz am Altmarkt, Franziskaner Kirche, Pasięka Insel: Amphitheater, Piasten Turm, Oder Park)

„Bischofsdreistädteverbund” – Neisse, Ottmachau, Patschkau

(Bastei der St. Hedwig in Neisse, Marktplatz mit der Basilika in Neisse, Kirche des Ritterorden vom Heiligen Grab, Jerusalem Friedhof in Neisse – die Gräber von Eichendorff und Hellmann, Schloss in Ottmachau, Patschkau: die städtische Festigung, Henkers Haus, Burgkirche)

Auf der Sucht nach Gold und Gesundheit – Ziegenhals, Arnoldsdorf, Wildgrund

(Ziegenhals: Kurpark und Vorführung von Goldspülen; Arnoldsdorf und Wildgrund: Besuch des Staudamms, Wanderung im Tal von Bystry Potok, neues Rekreationszentrum „Verlorene Stadt Rosenau” (Zaginione Miasto Rosenau) in Wildgrund, Fischgründe mit Forellen)

Technik, Natur und Geschichte – Malapan (Hängebrücke), Turawa-Stausee, Holzkirchen (Bierdzan, Laskowitz), Kreuzburg (Museum der Imkerei), Pitschen (Ritterburg in Pitschen)

Das geistliche Herz der Region – St. Annaberg (Geologischer Naturschutzgebiet und Naturpark, Amphitheater, Sanktuarium der St. Anna Selbstdritt, Museum des Aufstandes)

TU SIĘ DOBRZE WYŚPISZ / HIER KÖNNEN SIE GUT SCHLAFEN

Kamień Śląski

Sebastianium Silesiacum

ul. Parkowa 1B, 47-325 Kamień Śląski
Tel.: +48 77 467 11 04
e-mail: info@sebastianium.pl
www.sanatorium.kamienislaski.pl

Nysa

Ośrodek Formacyjno-Wypoczynkowy „RYBAK”

Głębinów 18, 48-300 NYSA
Tel.: +48 77 472 60 39
e-mail: recepcja@rybak.nysa.pl
www.rybak.nysa.pl

Głuchołazy

Ośrodek Formacyjno-Rehabilitacyjno- Wypoczynkowy „SKOWRONEK”

ul. Gen. Władysława Andersa 74/76, 48-340 Głuchołazy
Tel.: +48 77 4391332, +48 77 4092757
e-mail: osrodek@skowronek.info.pl
www.skowronek.info.pl

Góra Św. Anny

Dom Pielgrzyma

al. Jana Pawła II 7,
47-154 Góra Św. Anny
Tel.: +48 77 462 53 01
e-mail: dompielgrzyma@op.pl
www.dompielgrzyma.pl

Jarnołtówek

Ziemowit Jarnołtówek

48-267 Jarnołtówek 204
Tel.: +48 77 439 75 94
e-mail: fwpziemowit@ta.pl
www.fwpziemowit.ta.pl

Moszna

Moszna Zamek

ul. Zamkowa 1,
47-370 Zielina
Tel.: +48 77 466 96 79
e-mail: biuro@moszna-zamek.pl
www.moszna-zamek.pl

Opole

Hotel FESTIVAL ***

ul. Oleska 86, 45-222 Opole
Tel.: +48 77 427 55 55
e-mail: recepcja@festival.com.pl
www.festival.com.pl

Opole

Hotel Kamienica***

Pl. Kopernika 14, 45-040 Opole
Tel.: +48 77 54 66 196
e-mail: hotel.kamienica@interia.pl
www.hotelkamienica.com.pl

Prószków

Hotel Arkas***

ul. Daszyńskiego 12, 46-060 Prószków
Tel.: +48 77 541 87 87
e-mail: recepcja@hotelarkas.pl
www.hotelarkas.pl

Pawłowice

Pałac Pawłowice

Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śl.
Tel.: +48 34 341 14 66
e-mail: info@palacpawlowice.pl
www.palacpawlowice.pl

TU DOBRZE ZJESZ / HIER KENNEN SIE GUT ESSEN

Domecko

Restauracja Stary Dom Domecko

ul. Opolska 45, 46-070 Domecko
Tel.: +48 77 464 69 92, +48 503 518 164
email: starydom@o2.pl
www.stary-dom.com

Dobrzeń Wlk.

Restauracja Śląska Kuchnia Dobrzeń Wlk.

ul. Strzelców Bytomskich 1, 46-081 Dobrzeń Wielki
Tel.: +48 77 469 50 80
e-mail: biuro@kuchniaslaska.opole.pl
www.kuchniaslaska.opole.pl

Jemielnica

Restauracja Bawarska Jemielnica

ul. Św. Wojciecha 3, 47-133 Jemielnica
Tel.: +48 694 360 128
e-mail: restauracja-jemielnica@wp.pl
www.bawarska.pl

Chocianowice

**Stara Karczma
Chocianowice**

46-280 Chocianowice 35
Tel.: +48 77 413 27 25
e-mail: barstarakarczma@interia.pl
www.starakarczma.e-kolot.pl

Góra Św. Anny

**Restauracja i pokoje ALBA
Góra Św. Anny**

Rynek 4, 47-154 Góra Św. Anny
Tel.: +48 77 461 54 25, +48 509 674 552
e-mail: alba.rezerwacja@op.pl
www.alba.home.pl

Kamień Śl.

**Restauracja „Kamieniec”
Kamień Śląski**

Pl. Mysłiwca 7, 47-325 Kamień Śląski
Tel.: +48 723 969 929
e-mail: manager@restauracjakamieniec.pl
www.restauracjakamieniec.pl

Nysa

**Restauracja KAZAMATY
Nysa**

Bastion św. Jadwigi,
ul. Piastowska 19, 48-300 Nysa
Tel.: 48 77 433 44 84
bastion-nysa@o2.pl

Wrzowski

**Karczma „BIDA”
Wrzowski**

ul. Wrocławska 75d, 46-073 Wrzowski
Tel.: +48 77 402 81 00, +48 666 305 406
wrzowski@karczma-bida.com
www.karczma-bida.com

Opole

**Restauracja Radiowa
Opole**

ul. Strzelców Bytomskich 8, 46-020 Opole
Tel.: +48 77 40 13 150
email: restauracja@radiowa.opole.pl
www.radiowa.opole.pl

Żłinice

**Antek
Żłinice**

ul. Krapkowicka 19, 46-061 Żłinice
Tel.: +48 77 464 85 20
e-mail: justyna@restauracja-antek.pl
www.restauracja-antek.pl